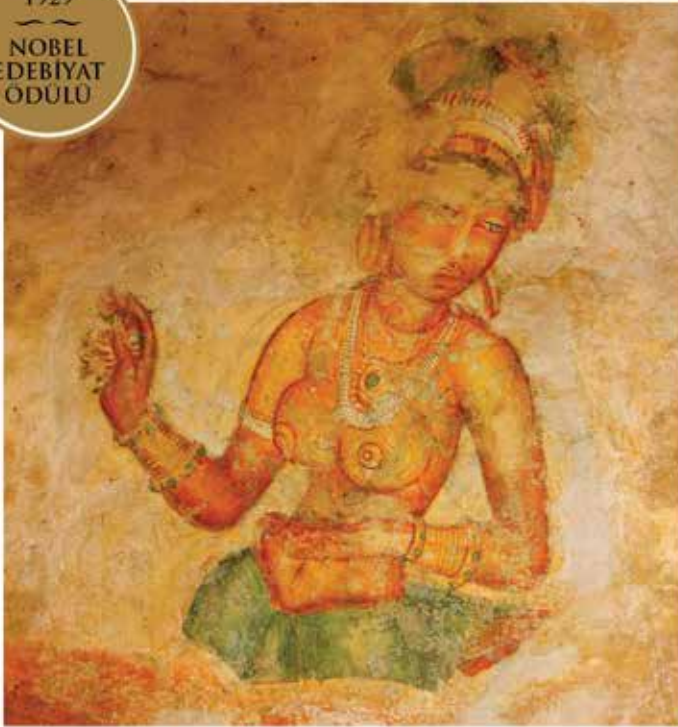

THOMAS MANN

DEĞİŞEN
KAFALAR

BİR HİNT EFSANESİ

1929
—
NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

ROMAN

Çeviri: KASIM EĞİT - YADİGAR EĞİT

♥
CAN

4.
BASKI

THOMAS MANN

DEĞİŞEN
KAFALAR
BİR HİNT EFSANESİ

Die Vertauschten Köpfe. Eine Indische Legende, Thomas Mann

  1968, Bermann-Fischer Verlag AB, Stockholm.

  1940, Katia Mann

  2011, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Őti. aracılığıyla alınmıŐtır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dıŐında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2011

4. basım: Őubat 2016, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıŐtır.

Yayına hazırlayan: Őebnem Sunar

Kapak tasarımı: AyŐe  elem Design

Kapak resmi:   Shutterstock / Dmitri Rukhlenko

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

DavutpaŐa Cad. EmintaŐ K zım Dinçol San. Sit. No: 81/39, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-07-1362-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ő.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750713620

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

THOMAS MANN

DEĞİŞEN
KAFALAR
BİR HİNT EFSANESİ

ROMAN

Almanca aslından çevirenler

Kasım Eğit - Yadigar Eğit

Thomas Mann'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Buddenbrooklar, 1983

Tonio Kröger, 1997

Seçilen, 1998

Büyülü Dağ, 1998

Venedik'te Ölüm, 2007

Lotte Weimar'da, 2009

Zor Saat, 2011

Aldanan Kadın, 2012

Majesteleri Kral, 2013

Mario ile Sihirbaz, 2013

Doktor Faustus, 2013

Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafı, 2014

Efendi ile Köpeği, 2015

THOMAS MANN, 1875'te Almanya'da doğdu. 1898'de yayımladığı ve *Der kleine Herr Friedemann* (Küçük Friedemann) adı altında topladığı ilk öykülerinde, daha çok Schopenhauer ve Nietzsche ile Wagner'in etkisi altında kalarak sanatçının yaratma sorununa odaklanmıştı. Bu ilk öyküleri, 1901'de yayımlanmasının ardından Mann'ı üne kavuşturan *Buddenbrooklar, Bir Ailenin Çöküşü* adlı toplumsal roman izledi. 1903'te *Tonio Kröger*, 1912'de *Venedik'te Ölüm* yayımlandı. Daha sonra *Büyülü Dağ*'ı yazan Mann, Hitler iktidara gelince Almanya'dan ayrıldı. 1936'da ABD vatandaşlığına geçti ve Almanya'nın karanlık tablosunu çizdiği *Joseph und seine Brüder* (Yusuf ve Kardeşleri) dörtlemesini yayımladı (1933-1942). Dörtlemenin ardından yazmaya koyulduğu *Doktor Faustus*'ta ise besteci Andreas Leverkühn'ün yaşamöyküsünün ışığında, Alman kültürünün barbarlığa yenik düşmesini anlattı. 1929'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Mann, 1955'te Zürich'te öldü.

KASIM EĞİT, 1948 yılında Adana'da doğdu. Doktorasını 1978'de Almanya'da Ruhr Üniversitesi'nde yaptı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi ve bölüm başkanı. Friedrich Dürrenmatt'ın *Duruşma Gecesi*, Stefan Zweig'in *İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar* ve *Değişim Rüzgârı*, Heinrich Böll'ün *Frankfurt Dersleri* ve *Melek Sustu*, Thomas Mann'ın *Buddenbrooklar* ve Theodor Fontane'nin *Effi Briest* adlı yapıtlarını dilimize kazandırdı.

YADİGAR EĞİT, 1951 yılında İstanbul'da doğdu. Yüksek öğrenimini Ruhr Üniversitesi ve Ege Üniversitesi'nde tamamladı. Doktorasını dilbilim alanında yaptı. Dilbilim ve Çeviribilim uzmanı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi. Hugo Loetscher'in *İsviçre'nin Keşfi*, Heinrich Böll'ün *Solgun Köpek* ve *Melek Sustu*, Thomas Mann'ın *Buddenbrooklar* (Kasım Eğit'le birlikte) adlı yapıtlarını dilimize kazandırdı.

1

Bir savaşçı soyundan gelen sığır yetiştiricisi Sumantra'nın güzel kalçalı kızı Sita'nın ve (deyim yerindeyse) iki kocasının çok kanlı ve akıllara durgunluk veren öyküsü, dinleyeninin ruh gücünü ve Maya'nın¹ korkunç oyunlarına karşı aklını en yüksek düzeyde kullanmasını gerektirir. Dinleyenlerin, öyküyü anlatanın dayanma gücünü kendilerine örnek almaları dileğimdir; çünkü böyle bir öyküyü anlatmak, onu dinlemekten daha fazla yüreklilik ister. Öykü, başından sonuna kadar aşağıdaki biçimde oluşmuştur.

Bir kurban kâsesinin dibinden yukarıya doğru sarhoş edici bir içkiyle ya da kanla yavaş yavaş dolması gibi, insanların ruhlarından anılar yükseldiğinde, katı bir dindarlık ezeli olanın tohumuna kucak açtığında, ana özleminin eski simgeleri yeni ve heyecanlı ürperişlerle sardığı ve hacı kabilelerinin ilkbaharda seller gibi akıp kabarak Ana Tanrıça'nın tapınaklarına koştukları bir çağda, yaşları ve kastları pek farklı olmayan, ama yaradılışları bakımından tamamen farklı iki genç, birbirleriyle can

1. Hindu felsefesinin temel düşüncelerinden birini belirten Sanskritçe bir sözcük. Özünde yalnız gerçeğliği gizlemekle kalmayan aynı zamanda bilgisizliğe de yol ačan aldatıcı görünüştür. (Ç.N.)

dostu olmuşlardı. Bunlardan daha genç olanının adı Nanda, biraz daha büyük olanının adı ise Şridaman'dı. Biri on sekiz yaşındaydı, öteki ise yirmi birine yeni basmıştı. Her ikisi de günleri geldiğinde kutsal kemerlerini kuşanmışlar ve dünyaya iki defa gelenler topluluğuna kabul edilmişlerdi. Her ikisi de adını "İneklerin Mutluluğu" adlı tapınaktan alan, tanrıların işareti üzerine vaktiyle gelip yerleştikleri Kosala bölgesindeki bir köyde yaşıyorlardı. Köy kaktüsten bir çit ve tahtadan bir duvarla çevrilmişti, çevre duvarının dört ana yöne açılan kapıları, köyde yedirilip içirilen, ağzından asla yanlış bir söz çıkmayan ve Ana Tanrıça'nın dilini anlayabilen gezgin bir bilge adam tarafından, direklerinden ve sütunlarından bal ve yağ akması dileğiyle kutsanmıştı.

İki genç arasındaki dostluk, birinin diğerinden almaya çalıştığı benlik ve sahiplenme duygusu farklılığına dayanıyordu. Çünkü benlik ve sahiplenme duygusunun vücuda girmesi ayrışmayı, ayrışma farklılığı, farklılık kıyaslamayı, kıyaslama tedirginliği, tedirginlik şaşkınlığı, şaşkınlık hayranlığı yaratır; hayranlık ise değişme ve birleşme isteğini yaratır. *Etad vai tad* denilen şey budur işte. Bu öğretisi, yaşam tonu henüz daha yumuşaksa, benlik ve sahiplenme duygusu henüz daha katılaşmamışsa, gençlik çağı için çok uygundur.

Gençlerden biri olan Şridaman tüccardı ve bir tüccarın oğluydu. Nanda ise hem demircilik yapıyor hem de inek güdüyordu. Çünkü babası Garga bir yandan çekiçle demir dövüp körükle ateşi harlatırken, öte yandan da ağıllarda ve otlaklarda yayılan ineklere bakıyordu. Şridaman'ın Bhavabhûti adlı babası ise, kendisini ata soyu itibarıyla Veda kültürüne vakıf bir Brahman ailesine dayandırıyor. Oysa Garga ile oğlu Nanda bu kültüre çok uzaktılar. Ama yine de Şudra kastına mensup değillerdi, biraz keçi burunlu olsalar da kesinlikle bir insan

topluluğuna aittiler. Őridaman için olduğu kadar babası Bhavabhūti için de Brahmanılık yalnızca bir anıydı; çünkü babası kendi isteğiyle ıraklık döneminden sonra gelen aile reisi basamağında kalmıő ve böylece yaőamı boyunca münzevi bir yaőam biçiminden uzak durmuőtu. Veda kültürü mensubu olduğundan yalnızca dinsel amaçlı bađıőlarla yaőamayı hor görmüő ya da bununla karnı doymadığı için mslin, kfur, sandal ağacı, ipek ve desenli kumaő satmak gibi onurlu bir iőe giriőmiőt. Böylece tanrının hizmetine adadığı ođlu da İneklerin Mutluluđu adlı bir köyde *vaniya*, yani tüccar olmuő ve onun ođlu olan Őridaman da aynı yolda ilerleyerek çocukluk yıllarının bir kısmını bir din oğretmeni olan Guru'nun himayesi altında dilbilgisi, gökbilim ve varlığın temel oğelerini oğrenerek geirmiőt.

Garga'nın oğlu Nanda ise bu yolda yrmemiőt. Onun karması baőkaydı. O hiçbir zaman anane ve kan karıőımı gibi nedenlerden dolayı din adamlarıyla ilgilenmemiőt; olduğu gibi görünen Ően Őakrak bir halk ocuydu, her bakımdan Tanrı Krişna'yı andırıyordu. Esmer ve siyah saçlıydı. Hatta göğsünün üstünde "Mutluluk Danası" adı verilen bir buklesi vardı. Demirci oğlu olduğu için güçlü kollara, oban çocuğu olduğu için de saf ve temiz bir özelliğe sahipti. Zira hardal yağı sürdüğü, kırlardan topladığı iek dizeleriyle donattığı ve altın takılarla süslediği vücudu düzgündü, onun duru ve sakalsız yüzüne pek yakıőıyordu, ama daha önce de söylediğim gibi, biraz keçi burunluydu ve dudakları da kalındı. Yine de ikisi de hoő ve etkileyiciydi. Kara kara gözleri hep gülüyor gibiydi.

Teninin rengi Nanda'nınkinden çok daha açık, yüzünün biçimi daha değişik olan Şridaman, bütün bunları kendisiyle kıyaslamaktan çok hoşlanıyordu. Burnunun st bir bıçağın ağzı kadar keskindi. Gözleri ve

gözkapakları yıldızlar kadar parlak ve canlıydı, ayrıca yanaklarını örten sakalı yumuşaktı ve bir yelpazeyi andırıyordu. Vücut hatları da yumuşaktı, demircilik ve çobanlıktan kalma hiçbir iz yoktu, kısmen Brahmancılığın kısmen de tüccarlığın etkisiyle olsa gerek, dar ve biraz da peltemsi bir göğsü ve göbeği vardı. Ama ayakları ve dizleri kusursuzdu. Bu, ana ögeyi oluşturan soylu ve bilge bir kafaya ilave edilmiş bir vücuttu. Buna karşın Nanda'da vücut ana ögeyi oluşturuyordu, kafa ise yalnızca sevimli bir eklentiden ibaretti. Kısacası her ikisi de çift kişiliğe bürünmüş, bazen sakallı bir çilekeş olarak ayaklarına kapandığı, bazen de yetişkin bir delikanlı olarak karşısında dimdik durduğu Tanrıça Şiva'ya benziyordu.

Fakat bu genç adamlar yaşam ve ölüm, dünya ve ebediyet demek olan Şiva gibi tek bir varlık olmayıp tam tersine bu dünyada yaşayan iki ayrı varlıktılar. İkisinin de benlik duygusu yeterince gelişmemişti, her ikisi de pek çok eksik yönleri olduğunu biliyor ve farklı kişiliklerine rağmen bu eksikliklerini tamamlamaya çalışıyorlardı. Bıyıklı ve zarif ağızlı Şridaman, kalın dudaklı Nanda'nın Krişna'yı andıran doğallığından hoşlanıyordu, bu aslında ötekinin de hoşuna gidiyordu, ama Şridaman'ın açık renkliliği, soylu başı, bilgeliği ve varlık bilgisine olan ilgisinin el ele ilerlemesi ve başlangıçtan itibaren kişiliğiyle bütünleşen düzgün ve etkili konuşması, onun üzerinde büyük bir etki yapıyordu. Onunla birlikte olmaktan o kadar çok hoşlanıyordu ki, birbirlerinden ayrılmaz iki dost olmuşlardı. Aslında birinin diğerine gösterdiği ilgi de birazcık alay da vardı. Nanda arkadaşı Şridaman'ın şişko göbeğine, ince burnuna ve düzgün konuşmasına, Şridaman da Nanda'nın keçi burnuna ve halk çocuğu görüntüsüne gülüp için için eğleniyordu. Ancak bu tür içten eğlenmeler çoğu kez bir kıyaslama ve tedirginlik-

ten ileri geliyordu, bu da benlik ve sahiplenme duygusuna gösterilecek bir saygı demektir. Bu saygı, benlik ve sahiplenme duygusuyla ortaya çıkan Maya'nın isteklerine hiçbir şekilde zarar vermezdi.

XX. yüzyılın en büyük
yazarlarından kabul edilen
Thomas Mann, tüm dünyada
edebiyat okurlarının
vazgeçilmezleri arasında.

Thomas Mann'ın 1940'ta Stockholm'de yayımladığı *Değişen Kafalar*, XII. yüzyıldan kalma bir Hint efsanesine değişik bir açıdan yaklaşıyor. Şridaman ile Nanda, farklı kastlardan gelmelerine, zihnen ve fiziki olarak birbirlerinden çok farklı olmalarına rağmen, ayrılmaz iki dosttur. Şridaman, Brahman soyuna dayanan tüccar bir aileye mensup narin yüzlü, çelimsizdir; Nanda ise demircilik yapan, inek güden güçlü ve yakışıklı bir gençtir. Birbirlerini tamamlayan bu iki gencin dostluğu, güzel Sita'yla karşılaşmalarıyla yeni bir boyut kazanır. Şridaman ve Sita evlenir. Ancak Sita'nın, seçimiyle ilgili pişmanlıkları vardır. Hayatları, Sita'nın ailesine birlikte yaptıkları bir yolculukta geçen olaylarla çok ilginç bir biçimde yön değiştirir.

Thomas Mann, *Değişen Kafalar* ile çok nadir bir olaya, kültürlerarası etkileşime neden olur. Hint efsanesinden yola çıkan Mann'ın romanı, Hint oyun yazarı Giriş Karnad'ın ödüllü oyunu *Hayavadana*'yı esinler.

Mann eserinde, kelimenin tam anlamıyla mitolojik bir Hint fantezisi yaratmıştır. Doğu ve Batı, zihin ve beden, dostluk ve aşk, erotizm ve ruhsal uyum gibi motifler üzerine çok şey söyleyen *Değişen Kafalar*, mitolojik ve fantastik bir öykü.

Kapak fotoğrafı: DMITRİ RUKHLENKO

ISBN 978-975-07-1362-0

9 789750 713620